

Nr 11

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner angående utredning rörande vissa behörighetsfrågor vid kommunal verksamhet i form av aktiebolag, ekonomiska föreningar, stiftelser och handelsbolag.

I de likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna, nr 99 i första kammaren av herr *Lundström* och fru *Gärde Widemar* och nr 138 i andra kammaren av herrar *Boija* och *Hamrin*, hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning av vissa behörighetsfrågor, som förmenas uppstå vid bl. a. kommunal verksamhet i form av aktiebolag, föreningar, stiftelser och handelsbolag.

Beträffande motiveringen får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionerna.

I 7 § kommunallagen (KL) stadgas, att till fullmäktige icke må utses bl. a. i kommunens tjänst anställd befattningshavare, vilken såsom föredragande hos kommunens styrelse eller eljest på grund av sina tjänsteåligganden intager den ledande ställningen inom kommunens samfällda förvaltning. I kommunallagen för Stockholm (KL Sthlm) finnes ej något motsvarande valbarhetshinder till stadsfullmäktige. Beträffande landstingen stadgas i 8 § landstingslagen (LL) bl. a. att i landstingskommunens tjänst anställd landstingsdirektör eller motsvarande befattningshavare icke må utses till landstingsman eller suppleant för sådan. Enligt församlingsstyrelselagen (LFS) § 27 må icke den vara kyrkofullmäktig som tillhör församlingens redovisningsskyldiga och avlönade betjante.

Om valbarhet till kommunens styrelse gives bestämmelser i 32 § KL, vilket stadgande gäller jämväl fakultativ enbart på kommunallagsgrund tillsatt nämnd. Enligt detta lagrum är, utöver i 7 § nämnd kommunaltjänsteman, i kommunens tjänst anställd befattningshavare, som är chef för något till styrelsens förvaltningsområde hörande verk, icke valbar till styrelsen. Bestämmelser av i huvudsak samma innehåll finnes för Stockholm i 32 och 51 §§ KL Sthlm. Utöver vad gäller landstingsdirektörer eller motsvarande befattningshavare råder inga begränsningar för landstingstjänste-

män i fråga om valbarhet till landstingets förvaltningsutskott, styrelser och nämnder (se LL 43, 53 och 55 §§). Valbarhetsbestämmelserna för kyrkoråd är desamma som för kyrkofullmäktige (FSL 29 §).

En betydande kommunal verksamhet äger rum i bolags-, förenings- eller stiftelseformer, där kommunen reellt utövar det dominerande inflytandet. Som nämnes i motionerna finnes ej några bestämmelser, som utgör hinder för den främste tjänstemannen i sådana juridiska personer att i denna hans egenskap vara ledamot av kommunala organ. I motionerna framhålles vidare, att det saknas skäl att låta olika bestämmelser rörande valbarhet gälla för kommunala nämnder och för det fall motsvarande funktioner fullgöres av en juridisk person, som behärskas av kommunen. Motionärerna menar, att kommunallagarnas regler i ämnet är väl avvägda och ägnade att skapa de nödvändiga förutsättningarna för en sund balans mellan verkställande och kontrollerande instanser inom den kommunala verksamheten och att dessa regler bör utvidgas till att gälla även för de ledande tjänstemännen hos de ifrågakvarande juridiska personerna.

I anledning härav vill utskottet erinra om att Handelskamrarnas nämnd i skrivelse den 28 januari 1958 till Kungl. Maj:t anhållit om utredning beträffande vissa frågor, som uppstått i samband med den ökade kommunala bolagsbildning, som under senare år ägt rum inom många kommuner. I denna skrivelse har bl. a. understrukits, att de kommunala bolagen är obundna av för kommun gällande regler om valbarhet m. m. Vidare väcktes vid 1958 års B-riksdag motioner, som berörde frågor angående de kommunala bolagen. I sitt av riksdagen godkända utlåtande över dessa (nr B 1) framhöll sammansatta konstitutions- och första lagutskottet bl. a. att överförandet av kommunala förvaltningsuppgifter på särskilda från den kommunala förvaltningen fristående rättssubjekt innebar att för sådan förvaltning i övrigt gällande föreskrifter i stor omfattning sattes ur spel. Detta kunde medföra nackdelar ur rättssäkerhets- men fördelar ur effektivitetssynpunkt. Den rätta avvägningen mellan dessa intressen inbegrep ofta komplicerade spörsmål som vore förtjänta av att särskilt utredas. Då det från inrikesdepartementet hade upplysts, att en utredning bl. a. rörande dessa frågor övervägdes inom departementet, fann emellertid utskottet ej något utredningsinitiativ från riksdagen påkallat utan avstyrkte motionerna.

Beslut om att den sålunda nämnda utredningen skall komma till stånd har sedermera fattats. Den 23 januari 1959 har Kungl. Maj:t nämligen bemyndigat chefen för inrikesdepartementet att tillkalla högst sex sakkunniga för utredning av vissa kommunalrättsliga spörsmål. Enligt sina direktiv — vilka i sin helhet offentliggjorts först efter det motionerna väckts — skall de sakkunniga bl. a. utreda de problem, som uppkommer vid överförande av kommunal förvaltning på särskilda rättssubjekt. Som exempel på

sådana problem nämnes spörsmålen om ansvarighet, valbarhet, jäv, revision, besvär och handlingars offentlighet.

Genom de sålunda lämnade utredningsdirektiven har motionernas syfte tillgodosetts. Utskottet hemställer därför

att motionerna I:99 och II:138 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 mars 1959

På konstitutionsutskottets vägnar:

BENGT ELMGREN

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Elmgren, Damström, Ollén, Torsten Andersson, Olsén, Sveningsson, Lundström, Erik Olsson, Nils-Eric Gustafsson* och Aspling; samt

från a n d r a kammaren: herrar Pettersson i Norregård, Norén, Spångberg, Magnusson i Tumhult, Jonsson i Haverö, Bark, Hammar, Andersson i Linköping*, Svenungsson* och Hamrin.

* Ej närvarande vid justeringen.